

بررسی و نقد اسناد مجعولیت مفهوم موجود

به سیدسند توسط ملاصدرا

فاطمه عابدینی^(۱)

علی ارشدریاحی^(۲)

در مسئله مجعولیت، همان وجود حقیقی است نه مفهوم بماهو مفهوم، و از اینرو نظر سیدسند و ملاصدرا تفاوتی ندارند.

کلیدواژگان: مجعول، وجود، مفهوم موجود، سیدسند، ملاصدرا.

مقدمه

مسئله جعل، یکی از مسائل فلسفی و از فروعیات مسئله علیت است؛ به این معنی که بعد از پذیرفتن اصل علیت، این سؤال مطرح میشود که علت چه چیزی را به معلول اعطاء میکند؛ وجود، ماهیت یا امر دیگری را. آنچه از ناحیه علت به مجعول اعطاء میشود، مجعول نام دارد. اقوالی که در بحث متعلق جعل (مجعول) مشهور است، سه قولند که هر یک پیروان خود را دارد: عده‌یی ماهیت را متعلق جعل میدانند، سهروردی از این دسته است (سهروردی، ۱۳۷۵: ۱۸۶/۲). پس از وی علامه دوانی و میرداماد نیز از قائلین به مجعولیت ماهیت محسوب میشوند

چکیده

مسئله جعل، یکی از مباحث فلسفی است و درباره متعلق آن (مجعول) سه قول مشهور وجود دارد: برخی معتقدند ماهیت، مجعول است؛ مانند شیخ اشراق و پیروان وی، از جمله علامه دوانی. برخی به مجعولیت اتصاف قائلند و برخی نیز وجود را مجعول میدانند. ملاصدرا مجعولیت ماهیت و اتصاف را رد کرده و وجود را مجعول میدانند. اما پیش از ملاصدرا، سیدسند مجعول را «مفهوم موجود» دانسته است. ملاصدرا مراد سیدسند از «مفهوم موجود» در مسئله جعل را مفهوم بماهو مفهوم تلقی کرده، نه یک امر حقیقی، بنابراین قول وی را در کنار سه قول مشهور در باب مجعول (بعنوان قولی جداگانه) بیان کرده و آن را نزدیک به عقیده خود می‌شمارد. شارحان ملاصدرا نیز پیروی از وی، مراد سیدسند از «مفهوم موجود» را مفهوم بماهو مفهوم دانسته‌اند، اما مراجعه به اصل (نسخ خطی) آثار سیدسند نشان میدهد که این اسناد با واقعیت تطابق ندارد و مراد او از «مفهوم موجود»

* تاریخ دریافت: ۹۸/۱۰/۲۸ تاریخ تأیید: ۹۹/۳/۲۰ نوع مقاله: پژوهشی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری است.

(۱). دانش آموخته دکتری حکمت متعالیه، دانشگاه اصفهان (نویسنده مسئول)؛ fatemeh.abedini12@yahoo.com

(۲). استاد گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه اصفهان؛ Arshad@ltr.ui.ac.ir